

Michiel Boerma van veilinghuis De Zwaan:

'Op iedere veiling kom ik opmerkelijke objecten tegen die ik nooit eerder heb gezien'

Toen Michiel Boerma zijn studie in moleculaire biologie en parasitologie in 1992 beëindigde, trad hij als manusje-van-alles in dienst van veilinggebouw De Zwaan aan de Amsterdamse Keizersgracht. Nu, 25 jaar later, staat hij bekend als de expert tribale kunst van het veilinghuis.

Van biologiestudent naar expert tribale kunst bij Veilinggebouw De Zwaan dat is een opmerkelijke verandering. Hoe ging dat in z'n werk?

Mijn voornaamste werk bestond uit het assistentie verlenen bij het catalogiseren van het ingebrachte meubilair. Al snel was mij duidelijk dat meubels meer zijn dan gebruiksvoorwerpen. De houtsoort, de bekleding, het patin, het verweringsproces van het hout en de leeftijd vertellen een geschiedenis. Bezoeken aan het Rijksmuseum en het raadplegen van boeken gaven me meer inzicht.

Maar de tribale kunst, hoe kwam die onder jouw aandacht? Ik neem aan dat dat ook via je werk gebeurde.

Inderdaad. In november 1999 veilden we voor het eerst een etnografica-collectie. Onder de ruim 280 ingebrachte objecten uit Afrika en Oceanië was ook een 13 cm hoog, conisch, houten kalkhoudertje van de Trobriand-eilanden (Melanesië) uit de 19e eeuw. Het trok mijn aandacht door de prachtig gestoken S-vormige motieven en het mooie patina. Het werd toen getaxeerd op f150,- tot f200,-. Een uur vóór het begin van de veiling ontvingen we een fax – toen nog

19e Eeuws houten kalkhoudertje voor betel, met gestoken S-vormige motieven, 13 cm hoog, uit de catalogus van 1999.

een voornaam communicatiemiddel – waarin f1.000,- werd geboden. Het kalkhoudertje is uiteindelijk voor meer weggegaan. Mijn fascinatie voor de schoonheid en waarde van tribale kunst was gewekt.

Je interesse was gewekt, maar de kennis over etnografica, hoe heb je die opgedaan?

Naast mijn gewone werkzaamheden in het veilinghuis, heb ik in de loop der jaren mijn kennis uitgebreid door veel bezoeken te brengen aan (internationale) veilingen, tentoonstellingen, galeries en musea; onder meer het Tropenmuseum in Amsterdam, Museum Volkenkunde in Leiden, het Afrika Museum in Berg en Dal en het Wereldmuseum in Rotterdam. Uiteraard bezocht ik ook vele buitenlandse musea. Zo heb ik bijvoorbeeld bijna alle Völkerkundemusea in Duitsland bezocht. Uiteraard heb ik ook veel boeken gelezen. Daarnaast heb ik mijn kennis systematisch vergroot door vragen te stellen aan conservatoren, taxateurs, erkende verzamelaars, galeriehouders en experts op verschillende etnografische gebieden. Een goede relatie met hen is mij veel waard.

Bovendien heb ik veel gereisd en onder

meer Azië, Indonesië, Tanzania en Zanzibar bezocht. Interessante ervaringen, maar echte deskundigheid heb ik toch vooral hier opgedaan.

Je hebt als taxateur tribale kunst voor De Zwaan een zeer brede kennis nodig om objecten van al die verscheidene volkeren te kunnen herkennen, te duiden en op kwaliteit te beoordelen. En je ziet iedere veiling weer objecten die je nog nooit eerder gezien hebt, dat maakt het werk ook zo mooi en spannend.

De etnografica omvat een te breed gebied om overal kennis van te hebben. Dus wanneer ik over bepaalde gebieden te weinig weet, raadpleeg ik mijn contacten. Ik heb een schare deskundigen die bereid zijn hun kennis en expertise met mij te delen en me met raad bij te staan. Het is gestoeld op wederzijds respect en vertrouwen. Ik beschouw hun inbreng als zeer waardevol en namen ga ik je dan ook niet geven.

Dat kan ik wel begrijpen, maar nu we het toch over beoordelen hebben, welke criteria gebruik jij bij het taxeren?

Een heel belangrijk gegeven is dat goede objecten door en voor de eigen cultuur zijn gemaakt. Dat hoeft voor mij niet persé vóór 1920 te zijn geweest, al speelt de leeftijd van de objecten natuurlijk wel een voorname rol. Belangrijke informatie over de ouderdo van houten voorwerpen kun je krijgen door naar het verweringsproces van het hout te kijken. Neem als voorbeeld dit staande vrouwenfiguur, ca. 1950 (*zie foto rechts*).

Het komt uit het Ubangi-gebied in de Democratische Republiek Congo. Het is atypisch, het past dus niet in het beeld. Het is geen kopie, heel karakteristiek en

De in november 2017 geveilde tribale objecten uit de collectie van beeldhouwer en schilder Jan Wolkers brachten ruim drie keer de taxatiewaarde op.

Rechts: Onderdeel van een voorstevan bestaande uit een antropomorf staand figuur, afkomstig uit West-Papoea, Asmat.

Opbrengst: €4.400,-.

Links:

Opengewerkt onderdeel van een bisj-paal, afkomstig uit West-Papoea, Centraal Asmat.

De opbrengst was €4.600,-.

erg sterk. Er is dan ook wisselend commentaar van de experts op dit beeld. Dat de meningen over kwaliteit sterk uiteenlopen is trouwens inherent aan Afrikaanse kunst. De markt wordt overspoeld door namaak, er zijn veel meer fake objecten dan authentieke stukken. Ook zijn er objecten die buiten het canon vallen en daardoor soms te snel als niet goed beoordeeld worden.

De waarde van een object wordt sterk bepaald door wie, waar en

wanneer het wordt aangeboden.

Het is mijn taak ook om zoveel mogelijk mijn tribale kunstveilingen onder de aandacht te brengen bij nationale en internationale kopers. Daardoor slagen we erin om goede prijzen te realiseren voor de belangrijkste stukken.

Kunnen certificaten van dienst zijn bij het bepalen van de prijs?

Het blijft altijd oppassen. De vermelding op het certificaat moet te verifiëren zijn, in boeken, op foto's of in archieven. De naam van de verzamelaar van de te taxeren objecten speelt ook een rol. Sommige verzamelaars hebben een reputatie opgebouwd en staan garant voor kwaliteit. Soms is die naam een bewijs voor de tijd waarin het stuk verzameld is. Romantiek speelt ook een rol. Als de verzamelaar een bekende kunstenaar is (geweest), zoals we in november hebben gezien bij de zes objecten uit de collectie van beeldhouwer, schilder en schrijver Jan Wolkers (Oegstgeest 1925 – Texel 2007) die hij in de jaren 70 bij Mathias Lemaire kocht.

Op de komende veiling bieden we een Baule-masker aan dat ooit toebehoorde aan Jan Sluijters (Den Bosch 1881 – Amsterdam 1957). Het is zéér waarschijnlijk

Vrouwenfiguur uit het Ubangi-gebied in de Democratische Republiek Congo. Opbrengst: € 1.900,-.

rond 1900 gemaakt. Achterop zit een sticker met de tekst 'Kunstzaal Van Lier, Amsterdam '37'. Het is algemeen bekend dat de kunstschilder tribale objecten verzamelde en deze kocht bij Carel van Lier aan het Rokin in Amsterdam. Hij 'betaalde' de beelden en maskers met zijn tekeningen. Een speurtocht naar foto's in de archieven van Van Lier en Sluijters bevestigde ons sterke vermoeden.

Bij de aangeboden objecten kan de naam van eigenaar dus een belangrijke rol spelen. Heeft De Zwaan inmiddels ook een naam opgebouwd?

We hebben in de loop der tijd naam gemaakt en een grote klantenkring opgebouwd. Daaronder zijn belangrijke Nederlandse handelaars en verzamelaars. Wat wij merken is dat de beste stukken uiteindelijk vaak naar het buitenland gaan. Daarom verschijnt de catalogus vanaf november 2017 in het Engels. De mogelijkheid om online te bieden speelt uiteraard ook een grote rol voor de ingezette internationalisering van onze handel. Regelmatig kom ik bij ons geveilde stukken tegen op gerenommeerde internationale kunst- en antiek tentoon-

Baule-masker uit ±1900 met sticker.

Masker van de Ibibio uit Nigeria of uit Ubangi-gebied, DRC.

stellingen, zoals de PAN, de TEFAP en het Parcours des Mondes in Parijs.

Ben je door je werk bij De Zwaan ook zelf gaan verzamelen?

Jazeker, ik ga voor kwaliteit, niet voor kwantiteit. Het is in mijn ogen typisch Nederlands om (te) veel te verzamelen en dan vooral voor een zachte prijs. Mijn verzameling is niet heel groot wel eclectisch: Zuid-Amerikaans aardewerk, naast textiel, Afrikaanse objecten en maskers uit Nepal. Ik houd van sterke, brute oerkracht in maskers en beelden. Een treffend voorbeeld van mijn voorkeur voor 'krachtig' is dit houten masker met de asymmetrisch uitgesneden ogen, de neus in de vorm van een gat en de brede mond (zie foto links onder). Ook dit is een 'discussiestuk'. De helft van de door mij geraadpleegde deskundigen schrijft het toe aan de Ibibio uit Nigeria, vervaardigers van de meeste ziekte-maskers. De andere helft noemt het Ubangi-gebied in de Democratische Republiek Congo als streek van herkomst. Hoe dan ook, dit oude masker met het prachtige donkerbruine pigment zou ik zo in mijn collectie willen opnemen.

200 Jaar De Zwaan

Veilinggebouw de Zwaan organiseert drie à vier grote Algemene Kunst- en Antiekveilingen per jaar.

Bij deze veilingen worden de betere boedels en nalatenschappen met o.a. meubels, schilderijen, zilver en sieraden, maar ook specifieke collecties aangeboden met waardes tussen de €100 en €100.000. Met drie algemeen taxateurs in dienst en een uitgebreid netwerk van externe experts bestrijkt De Zwaan elk vakgebied.

Zo is De Zwaan het enige veilinghuis

Lega, ivoren masker, lukungu. (15,3 cm) In situ verzameld tussen 1906-1909.

in Nederland met een specifieke afdeling voor tribale kunst.

In 2014 betaalde een buitenlandse koper €388.500,- voor een ivoren Lega-maskertje van 15,3 cm (foto). Dit bedrag is nog steeds een Nederlands record voor tribale kunst. Het familiebedrijf is sinds 1818 actief en vanaf 1950 eigendom van de familie Van den Brink. Het koopmanshuis aan de Keizersgracht 474 uit de 17e eeuw werd na een verbouwing al in 1913 door het veilinghuis betrokken. In dit historische pand zal het voorlopig ook wel gevestigd blijven.

